

עלון שבועי

נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

455 פ"א ק"ת ק"ת ק"ת ק"ת ק"ת ק"ת ק"ת ק"ת ק"ת
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: יעקב אבינו לא מציל מחטא המחלוקת

ממשיכה הגמרא: "עשיר אומרים לו, מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר עשיר הייתי וטרוד הייתי בנכסי. אומרים לו, כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר?? אמרו עליו על רבי אלעזר בן חרסום, שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה, וכנגדן אלף ספינות בים, ובכל יום ויום נוטל נאד של קמח על כתיפו ומהלך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה. פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא, אמר להן, בבקשה מכס הניחוני ואלך ללמוד תורה. אמרו לו, חיי רבי אלעזר בן חרסום שאין מניחין אותך, ומימיו לא הלך וראה אותך, אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה."

ממשיכה הגמרא: רשע אומרים לו, מפני מה לא עסקת בתורה? אם אמר, נאה הייתי וטרוד ביצרי הייתי. אומרים לו, כלום נאה היית מיוסף? אמרו עליו על יוסף הצדיק, בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים, בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית, בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו שחרית. אמרה לו, השמע לי. אמר לה, לאו. אמרה לו, הריני חובשתך בבית האסורין. אמר לה, (תהלים קמו, ז) 'ה' מתיר אסורים'. הריני כופפת קומתך, (תהלים קמו, ח) 'ה' זוקק כפופים'. הריני מסמא את עיניך, (תהלים קמו, ט) 'ה' פוקח עורים'. נתנה לו אלף ככרי כסף לשמוע אליה לשכב אצלה להיות עמה, ולא רצה לשמוע אליה לשכב אצלה בעולם הזה, להיות עמה לעולם הבא. נמצא הלל מחייב את העניים, רבי אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים, יוסף מחייב את הרשעים". עכ"ל.

ולכאורה, מהגמרא במסכת סוטה עולה כי מה שגרם ליוסף לפרוש מן החטא היה דמות דיוקנו של אביו שנראתה אליו מן החלון, אם כן כיצד הוא מהווה תביעה על שאר אנשים שנפלו במצולות החטא אשר להם לא ניגלה דמות דיוקנו של יעקב אבינו?

היה זה באביב ה'תש"ה (אפריל 1945) במחנה דכאו אשר בדרום גרמניה, סמוך לעיר מינכן. הימים הם ימי סיומה של מסכת הסבל והיסורים שקיבלה את הכינוי "שואת יהדות אירופה". צבאות בעלות הברית נפגשו על גדות נהר אלבה בכדי לכבוש את גרמניה ופולין, והגרמנים החלו בנסיגה וכניעה.

במחנה דכאו נותרו קומץ יהודים בלבד, אלו שהצליחו לשרוד את כל המכות, היסורים, ההשפלות והסלקציות המרושעות והאכזריות. קומץ יהודים שכונס במרכזו של המחנה רגעים ספורים לפני שהנאצים ימ"ש נסים ובורחים על נפשם.

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי"

כתב רש"י: ולא הזכיר בן יעקב, שביקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט) "ובקהלם אל תחד כבודי" והיכן נזכר שמו על קרח בהתייחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (דברי הימים ו) "בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל" (תנחומא).

ויש לשאול, וכי מה איכפת לו לקרח אם יעקב נזכר ביחוס שלו או לא, הרי די לו ביחוס של יצהר וקהת שגם היו גדולים וחשובים עד מאוד?

הגמרא במסכת סוטה (לו:): אומרת על יוסף הצדיק: "ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו", אמר רבי יוחנן מלמד ששניהם לדבר עבירה נתכוונו. "ויבא הביתה לעשות מלאכתו", רב ושמואל חד אמר לעשות מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות צרכיו נכנס. "ואין איש מאנשי הבית וגו'" אפשר בית גדול כביתו של אותו רשע לא היה בו איש? תנא דבי ר' ישמעאל: אותו היום יום חגם היה והלכו כולן לבית עבודת כוכבים שלהם והיא אמרה להן חולה היא אמרה אין לי יום שניזקק לי יוסף כיום הזה. "ותתפשהו בבגדו לאמר וגו'", באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון אמר לו: יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות, דכתיב "ורועה זונות יאבד הון", מיד ותשב באיתן קשתו, א"ר יוחנן משום ר' מאיר: ששבה קשתו לאיתנו ויפוזו זרועי ידיו נעץ ידיו בקרקע ויצאה שכבת זרעו מבין ציפורני ידיו.

על פי זה יש לשאול, הגמרא במסכת יומא (לה:): מביאה מימרא מפורסמת- "תנו רבנן, עני ועשיר ורשע באין לדין, לעני אומרים לו, מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר עני הייתי וטרוד במזונותי. אומרים לו, כלום עני היית יותר מהלל? אמרו עליו על הלל הזקן, שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיך, חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש להיכנס, עלה היה, ותקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון, ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלקים חיים מפי שמעיה ואבטליון. אמרו, אותו היום ערב שבת אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר והיום אפל שמה יום המעונן הוא? הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה, עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג, פרקהו, והרחיצוהו, וסיכוהו, והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו, ראוי זה לחלל עליו את השבת."

אולם אכזריותם החייתית של הנאצים ימ"ש טרם ידעה שובעה. קצין אס.אס. הוביל אל מרכז המעגל את "הרב", היה זה כינוי הלעג אותו הצמידו הגרמנים ליהודי ממוצא הונגרי בשם ר' שרגא פייבל וינקלר ה"ד. הכינוי הוצמד לו מאחר והוא בלט יותר מכל האחרים בנסינו העיקש להישאר אדוק עד כמה שניתן למסורת ישראל ולשמירת המצוות.

הקצין האכזר נשא נאום קצר בו הוא בישר ליהודים את בשורת השחרור. "בעוד דקות ספורות תהיו כולכם ברשות עצמכם, תוכלו לחזור הביתה לאבא ולאמא, לאשה ולילדים" (היה זה לפני שכל אותם מסכנים גילו שלמרבתם לא נותר מכר או גואל בעולם. רובם ככולם הושמדו במכונות ההשמדה המזוויעות של צבא הרייך השלישי). הנאצי המשיך, "כעת נראה מה באמת שווה 'הרב' שלכם..."

ואז הוציא הנאצי מכיסו חתיכת בשר חזיר, הוא הושיט אותה לר' שרגא פייבל וינקלר וציווה עליו לאכול אותה. "אם תאכל את הבשר, תזכה גם אתה להשתחרר ביחד עם חבריך, אולם אם תסרב לאכול תהיה היהודי האחרון שנהרג במחנה דכאו". אמר הנאצי בסדיסטיות.

כל היהודים עמדו מפוחדים אך דרוכים לראות כיצד יפול דבר. האם ייכנע ר' שרגא פייבל ברגעים האחרונים ויוותר על אדיקותו ואמונתו היוקדת??

ר' שרגא פייבל לא היסס אפילו לרגע, הוא אמר בגאווה בלתי מוסתרת כי אין בכונתו לאכול את בשר החזיר.

הנאצי האכזר סחט את ההדק של האקדח שהוצמד לרקה ור' שרגא פייבל נפל שדוד ה"ד...

שעות מספר לאחר מכן הופיעו צבאות בעלות הברית לשחרר את מחנה דכאו, אך נשמתו של ר' שרגא פייבל היתה כבר גבוה מעל גבוה בגנזי מרומים, במקום השמור לאלו שזכו למסור את נפשם על קידוש ה'.

חלפו יותר מעשרים שנה מאז מעשה הגבורה ההירואי. נכדו של אותו ר' שרגא פייבל וינקלר, אדם צעיר שאינו שומר תורה ומצוות, בעל משפחה, איש עסקים מצליח, המתגורר ברעננה ועונה לשם יוסי וליס נמצא בדרכו חזרה הביתה ממקום העבודה.

קודם לכן ביקשה ממנו אשתו כי לא ישכח לעצור באיזה מסעדה ולהביא הביתה ארוחת ערב. יוסי עוצר את אופנועו בכניסה למסעדת "הפיל" שליד הכפר הירוק. הוא ניגש להזמין כמה "סטייקים לבנים" (כינוי לבשר חזיר) עבורו ועבור משפחתו, ואז לפתע מבלי לדעת עצמו והחל להרהר, "סבא שלי היה מוכן למות ולא לאכול את מה שאני כעת ניגש ומזמין מרצוני החופשי, כיצד ומדוע, הוא נזכר בסיפור הגבורה על אביה של אמו, ר' שרגא פייבל וינקלר. באותו רגע הוא עצר את עצמו, היתכן?? חייב להיות שאחד משנינו לא נורמאלי! או אני או הוא!".

יוסי לא ביצע את הזמנתו, הוא חזר באותו ערב הביתה בידיים ריקות, אך בראש מלא וגדוש במחשבות רציניות על ההבדל בינו לבין סבא שלו.

השאלות ניקרו במוחו במשך כמה ימים, עד שהוא החליט שהוא חייב למצוא מישהו שיספק לו תשובות. הוא שמע אודות ארגון שמקיים "סמינריון" בשבת, שם יופיעו מרצים מהשורה הראשונה שיתנו הרצאות על יהדות. הוא החליט כי עליו ללכת למקום, לא בכדי לחזור בתשובה כמובן... אדרבה ההיפך הוא הנכון, אבל מאותו סמינריון חזר יוסי וליס לביתו ברעננה כשכיפה מכסה את ראשו.

לימים כאשר מספר הרב יוסף וליס שליט"א את סיפורו מעל כל במה ומול כל מיקרופון, הוא מחדד ומדגיש כי פעמים אדם מחליט לחזור בתשובה בעקבות סיפור חיים מפעים שהוא עבר... אולי בעקבות נס ופלא שהוא זכה לראות מול עיניו המשתאות. אבל אצלו זה ממש לא היה כך, הוא היה בדרך לעבור עבירה. ובתוך החשיכה הרוחנית הסמיכה, בתוככי חנות של נבילות וטרופות, הקב"ה האיר לו בהארה מיוחדת והושיט לעברו יד. . . כיום ארגון "ערכים" בראשו

הוא עומד, דואג להושיט את אותה יד לאלפים ורבבות שטרם זכו להיכנס תחת כנפי השכינה.

הרי לנו כי לכל יהודי באשר הוא, כשיגיע למקום חשוך ביותר, לדיוטא תחתונה, לפתע יתעורר בו ניצוץ התשובה, הניצוץ הזה הוא דמות דיוקנו של יעקב אבינו אשר מתגלה לכל יהודי בשעת החטא. דמותו של יעקב לא נתגלתה רק ליוסף הצדיק, אלא היא מתגלה לכל יהודי ויהודי באשר הוא, כאשר הוא מגיע לידי נסיון של עבירה דמות דיוקנו של יעקב אבינו מתגלה אליו ומעוררת אותו לחזור בו לבל יחטא.

וכשם שמצינו בעבודה זרה (ז.ז) אצל רבי אלעזר בן דורדיא שכבר בא כמעט לידי חטא וברגע אחרון ניצל, מחמת דיבוריה של אותה פרוצה, או הגמרא במנחות (מד.) על אותו יהודי שטפחו לו ציציותיו על פניו וברגע אחרון ניצל.

כל אלה, כל אחד מסיבה אחרת ניצל מן החטא, אבל האמת שההצלה באה על ידי יעקב אבינו אשר מתגלה לכל יהודי כדי להצילו. כי גם אם הוא אינו רואה אותו הרי שנשמתו מרגישה אותו.

אולם שונה הדבר אצל חטא המחלוקת, לשם יעקב אבינו לא בא, בעל מחלוקת לא יזכה שיבוא יעקב אבינו להצילו.

ולכן כוחה של מחלוקת שהיא נמשכת וגודלת, וכדברי הגמרא במסכת סנהדרין (ז.ז): אמר רב הונא: האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא, כיון דרווח רווח. (ופירש רש"י: לצינורא דבידקא - כשהנהר גדל פעמים שהוא יוצא לשדות שעל אגפיו כעין ניגרים וצינורות קטנים, ואם אינו סותמו מיד, הולך ומרחיב ושוב אינו יכול לסותמו, והיינו דקאמר קרא פוטר מים ראשית מדון, כלומר ראשית מדון ומריבה דומה לפוטר מים, פוטר פותח, כמו פטר רחם). אביי קשישא אמר: דמי לגודא דגמלא כיון דקם קם. (ופירש רש"י: לגודא דגמלא - דפין של גשר בתחילה כשדורסין עליהם מנענעות, וסוף מתחזקות ונקבעות במקומן, והכי נמי כשאדם מרבה בקטטה מתחזקת ובאה, ולא מקרא נפקא).

וכן השל"ה הקדוש אומר על הפסוק הנאמר אצל אברהם אבינו כאשר היתה מריבה בין רועי אברהם לרועי לוט (לך לך י"ג, ו' - ז'): "ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט וגו'. ויאמר אברם אל לוט, אל נא תהי מריבה ביני וביניך". ודקדק השל"ה הק' שבתחילה נאמר "ויהי ריב" ואחר כך נאמר: "אל נא תהי מריבה". וכתב לתרץ בזה"ל: ושמעתי צחות בתיבת 'מריבה' שאמר בלשון נקבה ולא אמר 'אל נא יהיה ריב', לפי שריב כבר התחיל בין הרועים ואמר אברהם, למען ה' יפסיקו דברי ריב, ולא יוליד כדרך המחלוקת שתמיד עושה פירות ומתרבה וכו'. עכ"ל.

ועוד כתב השל"ה הקדוש (שער האותיות אות ב') בשם הגאון המופלג מהור"ר פינחס סגל ז"ל שדרש רעיון זה באותיות: "מחלקת", שאף הן רומזות את האמור, האות מ' יש בה פתח קטן כאשר אטומה היא בשלושת רוחותיה, כן המחלוקת מתחילה עם אש קטנה כסדק דק, ואח"כ מתרחבת כאות ח', והולכת ומתמרת אל על כאות ל', ושוב חוזרת ומעמיקה כלפי מטה כרגל אות ק', ולא די בכך אלא שלבסוף אף יוצאת מגדרי המוסר, מפנה עורף לערכים ואינה בוחלת בשום אמצעי גס אם זה בגדר בגידה כלפי העם והאומה, כרגל אות ת' הנוטה ומושכת לכיוון חוץ.

הרי לנו כי חטא המחלוקת הוא גודל ומרחב, כי בחטא זה אין את עזרתו של יעקב אבינו להצילו, ולכן כל מחלוקת שמתחילה צריך מיד להפסיקה ורק על ידי החלטה זו ניצל.

מטעם זה לא הוזכר שמו של יעקב אבינו במחלוקתם של קרח, כדי ללמדנו, כי בחטא המחלוקת אין את עזרתו של יעקב אבינו.